

Результати нашого дослідження доводять, що саморегуляція майбутнього вчителя іноземної мови має формуватися вже з перших днів навчання у вищому навчальному закладі. Формування у майбутніх учителів іноземної мови умінь та навичок професійної саморегуляції педагога здійснюється за допомогою розвитку механізмів саморегуляції вчителя, зокрема, педагогічної рефлексії. Паралельно відбувається засвоєння знань про роль саморегуляції у фаховій діяльності, елементи саморегуляції вчителя трансформуються у невід'ємні особистісні риси.

Заслугують на увагу визначені Володимиром Чайкою [3, с. 157] компоненти саморегуляції. Серед них – мотиваційний – відображає усвідомлені студентами моральні поняття, загальнокультурні та професійно-педагогічні цінності, спрямовані на оволодіння професією; емоційно-вольовий – полягає в умінні виявляти витримку, усвідомлювати власні почуття, регулювати свої стосунки та спілкуватися; рефлексивний – передбачає вміння здійснювати самоконтроль, самокорекцію поведінки, усвідомлювати мету власних дій.

Мотиваційний компонент саморегуляції обумовлений тим, що внутрішніми джерелами активності особистості щодо подальшого навчання, самоосвіти та майбутньої професійної самореалізації, є мотиви, потреби, інтереси до навчання.

Емоційно-вольовий компонент саморегуляції. Оскільки стійка емоція – один з психологічних факторів надійності, ефективності, успіху діяльності в складних обставинах, доречно враховувати це в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Не викликає сумніву, що у формуванні готовності майбутнього вчителя до самостійної педагогічної діяльності великого значення набуває емоційно-вольова саморегуляція як система прийомів самовпливу особистості з метою підвищення емоційно-вольової надійності в екстремальних ситуаціях.

Рефлексивний компонент є чинником спонукання майбутнього вчителя до самоаналізу результатів освітньої діяльності з метою її корекції й проектування власного вдосконалення в іншомовній галузі та методики її викладання.

Отже, активізація процесів саморегуляції як складова успішної професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови не передбачає прямого втручання викладача в ситуацію саморегулювання студента. Запорука успіху – опосередкованість коригувального впливу, збереження керування внутрішнім станом студента як суб'єкта, ініціатора власної активності, спрямованої на узгодження внутрішніх резервів з умовами зовнішнього середовища заради результативності професійної підготовки.

Список використаних джерел:

1. Гриньова М.В. Саморегуляція як основа навчальної діяльності вчителів природничих дисциплін. Імідж сучасного педагога. 2011. № 8-9 (117-118). С. 53–55.
2. Войтюк Н.Л. До питання про професійну саморегуляцію вчителя. Ціннісні пріоритети освіти у XXI столітті: орієнтири та напрямки сучасної освіти. Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Луганськ: Альма-матер, 2005. С. 193–201.
3. Чайка В. Підготовка майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності: монографія, за ред. Г. Терещука. – Тернопіль: ТНПУ, 2006. – 275 с.

ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ХІМІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Стрижак С.В., Куленко О.А.
(Полтава, Україна)

У Концепції профільного навчання в старшій школі зазначено, що профільне навчання спрямоване на формування ключових компетентностей старшокласників, набуття ними навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, соціальних якостей,

прагнення до саморозвитку та самоосвіти. Згідно з психолого-фізіологічними особливостями школяра, прагнення до самоосвіти формується в старшій школі, а вміння до самоосвітньої діяльності – в основній. Самоосвітня діяльність школяра розглядається вченими як підсистема учбової діяльності, бо формування вмінь у цьому випадку повністю пов'язано з процесом навчання. У сучасних умовах вимоги до особистості, яка готова до самоосвітньої діяльності, значно розширились. Вона повинна вміти: аналізувати власну навчальну діяльність; оцінювати й визначати у ній основні значеннєві моменти; ставити освітні цілі та завдання; визначати способи і засоби їх досягнення та вирішення; критично і самокритично оцінювати власні дії та вчинки навколишніх; відповідати за власні дії; самостійно конструювати зразки поведінки; виробляти прийоми внутрішнього стимулювання самоосвітньої діяльності та створювати на цій основі діючий інструментарій самовпливу й самопідтримки; прагнути до самостійного навчання; розширювати особистісні освітні інтереси і потреби тощо [1]. Зазначимо, що формування вмінь до самоосвіти починається з основної школи під час вивчення усіх шкільних предметів і, зокрема, хімії як предмету, який через хімічний експеримент надає найбільші можливості в їх набутті. Особливість предмету хімія полягає в тому, що формування теоретичних хімічних знань відбувається в єдності дослідницько-експериментального і теоретичного пізнання [2]. Це виходить із структури навчального предмета, яка складається з основного змістовного блоку та процесуального, вираженого через допоміжні знання, способи діяльності та форми організації навчального предмета [1]. Специфічним методом навчальної дисципліни хімія, що пов'язує основний і процесуальний блоки є хімічний експеримент. За умови правильної організації, він одночасно є важливим джерелом навчально-наукової інформації та засобом створення проблемних, пошукових і дослідницьких ситуацій, під час вирішення яких в учнів формуються вміння й якості до самоосвіти. Проте результати апробаційного моніторингового дослідження TIMSS, проведеного у 2015-2019 роках, показали, що українські школярі недостатньо володіють дослідницькими вміннями, особливо щодо планування експерименту й узагальнення та інтерпретації одержаних результатів. Восьмикласники також виявили безпорадність у виконанні завдань, пов'язаних із аналізом інформації, представленої в різних формах (таблиць, діаграм, графіків), формулюванні висновків та аналізі даних. Виникає протиріччя між можливостями хімічного експерименту як одного із засобів формування вмінь до самоосвіти та недосконалою методикою його впровадження в навчальний процес.

Відомо, що хімічний експеримент виконує різні дидактичні функції, використовується в різних формах і поєднується з різними методами й засобами навчання. Він являє собою систему, в якій діє принцип поступового підвищення самостійності учнів: від демонстрації явищ через проведення фронтальних лабораторних дослідів під керівництвом учителя до самостійної роботи під час виконання практичних робіт і розв'язку експериментальних задач, домашнього експерименту [1]. Отже хімічний експеримент може бути засобом формування вмінь до самоосвіти. Проте лише виконанням хімічного експерименту не вирішується проблема самоосвіти учнів. Одночасно за формуванням практичних умінь ми не можемо втратити систему теоретичних хімічних знань, тому що фундаментом самоосвіти є якісна освіта.

Список використаних джерел:

1. Коростіль Л.А. Хімічний експеримент як засіб формування вмінь до самоосвіти учнів / Л.А. Коростіль, Н.Н. Чайченко // Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – 2011. – №43. – С. 163–167.
2. Чайченко Н.Н. Сучасна методика формування у школярів теоретичних знань з основ хімії / Н.Н. Чайченко. – Суми : Нота Бене, 2001. – 163 с.